

IMPACTUL MEDIULUI ȘCOLAR ASUPRA STĂRII EMOȚIONALE A ELEVULUI

*Mariana Zubenschi, lector univ., dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Ecaterina Zubenschi, conf. univ., dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

THE IMPACT OF THE SCHOOL ENVIRONMENT ON THE EMOTIONAL STATE OF THE STUDENT

*Mariana Zubenschi, PhD, Univ. lecturer;
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID:0000-0002-4890-2068
marianazubenschi@gmail.com
Ecaterina Zubenschi, PhD, Assoc. Prof.
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID:0000-0002-1822-7460
ecaterinazubenschi@gmail.com*

CZU: 37.011.32:159.942

DOI: 10.46727/c.v1.24-25-03-2023.p285-290

Abstract. School modernity is experiencing the most acute symptom of the moral crisis. This fact is confirmed by failure, school dropout, illiteracy, school violence, etc.

The concept of school citizenship, launched by the UN Commission on Global Governance (1995), proposes a common grid of rights and responsibilities that could form the basis of school citizenship. Translating them into current educational practices would lead to a school model as a space of the law, which would contribute to the creation of open learning spaces.

Keywords: moral crisis, violence, emotional security, rights, etc.

Școala – arată Jean-Marc Nolle – este un mediu viu, un loc al transmiterii/ construirii/ reconstruirii cunoștințelor și un forum al socializării și al deschiderii către lume. Școala trebuie să reprezinte un mediu prietenos și sigur de muncă și joacă, să încurajeze și să sprijine copiii care învață. Rolul profesorului include grija pentru bunăstarea emoțională și psihică a elevilor. Mediul școlar a fost identificat ca una dintre cele mai importante trăsături ale unei școli [4].

Din perspectivă psihologică, mediul este un factor al dezvoltării, alături de ereditate și educație. Mediul este un factor modelator care permite relevarea, stimularea și amplificarea dispozițiilor genetice prin acțiuni educative. Mediul educațional școlar înglobează totalitatea factorilor, condițiilor care determină realizarea procesului educațional și influențează formarea/ dezvoltarea personalității elevului.

Asigurarea unei înalte calități și eficiențe ale procesului educațional este în corelare cu asigurarea unui mediu adecvat de realizare a procesului educațional [3].

Copiii vin la școală cu o anumită identitate, formată în mediul de apartenență, al familiei. Copiii au o capacitate înăscută de a învăța, dar această capacitate poate fi compromisă și, uneori, distrusă. În situația în care atmosfera din școală este neprietenoasă, intolerantă, sănătatea emoțională și mentală a elevilor și a profesorilor poate fi afectată în mod advers.

În anul școlar 2021-2022, aproape o jumătate dintre elevii din Republica Moldova, cu vârste cuprinse între zece și 18 ani, a declarat că au fost victime ale violenței, numită bullying, în timp ce 41,1% au recunoscut că au fost agresori. Datele statistice, făcute publice de UNICEF, arată cifre îngrijorătoare: aproape 71 la sută din totalul elevilor din Republica Moldova care își

fac studiile în clasele gimnaziale și liceale sunt victime ale bullying-ului. Asociația Telefonul Copilului a înregistrat principalele motive ale bullying-ului, pentru care copiii au fost hărțuiți sunt aspectul fizic - 33,10%, statutul social -27,12%, interesele și pasiunile - 12,18%, situația școlară foarte bună - 8,21%, situația școlară mediocră - 7,55%, nevoile speciale sau dizabilitățile - 4,42%, etnia - 3,17%, religia - 2,14% și 2,11% orientarea sexuală [5].

Impactul unui mediu neprietenos este în mod particular dăunător, dacă persistă o perioadă îndelungată de timp[1].

În acest studiu ne-am propus să studiem impactul mediului școlar asupra stării emoționale ale elevului, factorii care generează insecuritatea stării emoționale a elevului, factorii protectori ai securității emoționale. În realizarea scopului propus, au fost intervievați 80 de elevi din clasele 5 – 8 din mun. Chișinău.

Tabelul 1. Rezultatele studiului realizat

În prezent locuiesc împreună cu mama și tata	59	73,75%
Locuiesc numai cu ...	13	16,25 %
mama		
tata	8	10%
bunica	3	3,75 %
rudele	2	2,5%
În țară, lucrează...	14	17,5 %
mama		
tata	19	23,75%
Părinții mei au o afacere proprie	12	15 %
Peste hotare este plecat...	22	27,5 %
tata		
mama	8	10%
Peste hotare sunt plecați ambii părinți	5	6,25%
Părinții mei se află în divorț	3	3,75%
Familia mea locuiește la bloc, în apartament propriu	49	61,25 %
Familia mea locuiește la gazdă	12	15 %
Familia mea locuiește în casă proprie, pe pământ	19	23,75 %
Cred că nu ducem lipsuri financiare... adevărat	40	50 %
Întâmpinăm unele lipsuri materiale	17	21,25 %
Întâmpinăm mai multe lipsuri	23	28,75 %
Reușita mea școlară este...	33	41,25 %
foarte bună		
mediocră	36	45 %
nu prea bună	11	13,75 %
Întâmpină greutăți la disciplinele...	29	36,25 %
exacte		
umanitare	18	22,5 %
Părinții achită profesorilor lecții suplimentare	33	41,25%
Frecventez ocupațiile opționale	31	38,75 %
Îmi place să învăț... foarte mult	33	41,25%
nu prea	40	50 %
La școală sunt agresat fizic de colegi...	41	51,25%
niciodată		
deseori	28	35%

foarte des	11	13,75 %
La școală sunt agresat emoțional de colegi... niciodată	41	51,25%
deseori	28	35%
foarte des	11	13,75%
La școală sunt bruscat emoțional, de profesori... niciodată	41	51,25%
deseori	28	35%
foarte des	11	13,75 %
Mă înțeleg cu colegii de clasă... foarte bine	41	51,25%
doar cu unii	28	35%
nu mă înțeleg	11	13,75 %
La școală merg cu... plăcere	41	51,25%
cu frică	11	13,75 %
La școală mă simt în siguranță...	41	51,25%
Pe mine, mă percep că sunt: ... prietenos, cu toți colegii mei	63	78,75%
prietenos, doar c unii, cu care mă înțeleg	14	17,5%
indiferent	3	3,75%
Cel mai mult mă înțeleg cu: părinții (mama și tata)	33	41,25%
numai cu tata	15	18,75%
numai cu mama	9	11,25%
numai cu buneii (bunica sau bunelul)	7	8,75%
cu fratele/sora	2	2,5%
cu prietenii din școală	4	5%
cu prietenii din cartier	3	3,75%
cu prietenii virtuali	5	6,25%
cu altcineva	2	2,5%
Majoritatea timpului liber îl petrec la ... școală	37	46,25%
acasă	9	11,25%
afară	13	16,25%
la calculator	21	26,25%
Mă simt că sunt iubit	53	66,25%
valoros	41	51,25%
apreciat	41	51,25%
frustrat	17	21,25%
nedorit	10	12,5%
Cea mai mare încredere o am în... mine însumi	49	61,25%
în părinții mei	37	46,25%
în prieteni	5	6,25%
nu știu	13	16,25%
în nimeni	17	21,25

Din datele prezentate în tabelul de mai sus, se observă că bunăstarea emoțională a elevului în mediul școlar depinde de mai mulți factori, cum ar fi: familia nucleară, formată din ambii

părinți (mama+tata+copilul) și calitatea relațiilor intrafamilială. În cazul studiului nostru, din cei 80 de elevi cercetați, 59 (73,75%) locuiesc cu ambii părinți, 21 de elevi (26,25%) sunt din familii monoparentale, dintre care, 13 (16,25%) au numai mamă, 8 elevi (10%) au numai tată. Bunăstarea materială depinde de locul de muncă în care sunt încadrați părinții elevului, de venitul financiar adus familiei. Astfel, în țară lucrează: mama -14, (17,5 %); tata -19 (23,75%). La 12 (15%) din elevi, părinții au afacere proprie.

Migrația de muncă a părinților afectează starea emoțională a copiilor. Astfel, la 22 (27,5%), tatăl este plecat peste hotare la muncă, la 8 (10%) elevi este plecată mama, la 5 (6,25%) sunt plecați ambii părinți, din care motiv acești copii sunt lăsați în seama bunicilor și a rudelor.

Cele mai multe dificultăți școlare le întâmpină elevii din familii monoparentale, cu venituri materiale nesatisfăcătoare, reușita școlară fiind declarată de către ei mediocră 36 (45 %) și nu prea bună 11 (13,75 %). Pe lângă faptul nereușitei școlare, această categorie de elevi se confruntă la școală cu **agresări fizice**: deseori 28 (35%) și foarte des 11 (13,75 %) și cu **agresări emoționale, cu abuzuri emoționale din partea colegilor de clasă**: deseori 28 (35%), foarte des 11 (13,75%), cât și din partea personalului didactic deseori - 28 (35%), foarte des 11 (13,75 %).

Destructurarea familiei nucleare (divorțul, migrațiunea părinților în căutare de lucru, lipsa spațiului locativ, incertitudinea lipsurilor financiare) are un impact negativ nu numai asupra poziției și statutului social de elev, ci și asupra stării emoționale, punând în pericol reușita școlară și socială, precum și starea de sănătate psihică.

Din cei 80 de elevi, cu plăcere se duc la școală 33 (41,25%), se înțeleg bine cu colegii de școală și cu profesorii 41 (51,25%). Marea majoritate a acestor elevi sunt din familii nucleare, cu state financiară bună a părinților, beneficiind de achitări suplimentare de lichidare a golurilor în cunoștințe, lecții suplimentare, ocupații opționale. Aceasta le conferă o poziție și un statut social de elev superior față de cealaltă categorie de copii.

Este îngrijător faptul că aproape o jumătate dintre elevii chestionați se simt agresați fizic și emoțional în mediul școlar, ceea ce îi demotivează de procesul educațional. Din spusele elevilor s-ar părea că modelul comportamental oferit de către profesor, în ceea ce privește agresarea semenilor săi, este învățat și preluat de elevi. E știut faptul că unui elev dintr-o familie cu situație financiară bună a părinților și cu un statut social înalt i se iartă multe comportamente precare, i se măresc notele pe nedrept, în comparație cu elevii din familii cu situații materiale de incertitudine. Situația dată incită a fi analizate modelele atitudinale comportamentale ale profesorilor față de elevii care necesită respectarea cerințelor speciale de învățare în mediul școlar. Școala ar trebui să ofere elevilor nu numai cunoștințe, ci și să formeze, în primul rând, sufletele copiilor, valorile cetățenești de convingere școlară și socială comună.

Studiul realizat evidențiază și unele aspecte de îngrijorare, 14 (17,5%) dintre elevi cel mai bine se înțeleg cu prietenii din școală – 4 (5%), **cu prietenii din cartier** – 3 (3,75%), **cu prietenii virtuali** - 5 (6,25%), **cu altcineva** – 2 (2,5%) față de 33 (41,25%) dintre elevi care se înțeleg cel mai mult cu ambii părinți; numai cu tata – 15 (18,75%) sau numai cu mama – 9 (11,25%), cu buneii – 7 (8,75%), cu fratele/sora – 2 (2,5%). Această situație evidențiază o stare de insatisfacție, probabil neidentificată în privința cauzelor ei, sau sentimentul de a fi diferit de alții, într-o manieră nedorită, dar neconștientizată.

Fără îndoială, atitudinea față de viață este condiționată de felul în care elevii se percep și de felul în care se plasează printre semenii lor, ceea ce le conferă o stare emoțională protectoare, securizantă. La întrebarea cum se percep ei pe sine au răspuns astfel: **Pe mine mă percep că sunt**: prietenos, cu toți colegii mei – 63 (78,75%), **prietenos doar c unii cu care mă înțeleg** – 14 (17,5%), **indiferent** - 3 (3,75%). Mă simt că sunt: **frustrat** - 17 (21,25%), **nedorit** – 10 (12,5%), față de elevii iubiți - 53 (66,25%), valoroși și apreciați – 41 (51,25%), care, de altfel, fac parte din familii cu ambii părinți și cu o stare materială mai bună.

Conform datelor investigației, resursele de optimism ale elevilor, satisfacția reușitei, aprecierii sunt semnificativ diferite față de cele ale elevilor respinși de mediul școlar. Toate acestea le generează un sentiment de solitudine și, până la urmă, de neincludere în grup, indiferent dacă este vorba de colegi sau prieteni. Acest lucru este susținut și de gradul mai mare de suspiciune, exprimat prin încrederea redusă în alții. Atâta vreme cât nu au încredere în propria lor persoană, 30 (37,5%), dintre care -13 (16,25%) nu știu în cine ar avea încredere, 17 (21,25%) n-au încredere în nimeni, pare firesc ca acești elevi să considere că nu pot să-și schimbe reușita școlară, statutul în mediul școlar, doar dacă ar dispune de strategii de coping. Un rol important în starea emoțională de bine îl joacă zestrea ereditară – factorii biologici, cu impact determinativ asupra stării de sănătate mentală a Sistemului Nervos Central.

Analizând și sumând rezultatele cercetării efectuate, am putea clasifica convențional componentele factorilor protectori și generativi de insecuritate ai mediului școlar cu impact asupra stării emoționale a elevului (vezi tabelul 2).

Tabelul 2 Factorii protectori și factorii insecurizanți ai mediului școlar cu impact asupra stării emoționale ale elevului

	Factori protectori	Factori insecurizanți
Mediul familial	Familie nucleară sau monoparentală, mental, comportamental și relațional sănătoasă, Afecțiuni interrelaționale, atașament părintesc; Stiluri educative eficiente, cerințe unice în educație; Tact părintesc, comunicare eficientă; Drepturi, responsabilități, control comportamental în educația copiilor; Stimă, încredere, grijă, sprijin protector; Empatie, dragoste față de copil;	Familie cu boli psihice; Stiluri precare în educația copilului; Lipsă de drepturi, responsabilități, control comportamental în educația copiilor din partea părinților; Familie agresivă, consumatoare de alcool, droguri, cu antecedente penale; Atitudine indiferentă, lipsă de sprijin protector, comunicare ineficientă Familie dezorganizată: - în proces de divorț; - amorală; - antisocială;
Relația profesor-elev	Măiestrie pedagogică și tact pedagogic; Stiluri eficiente de predare; Atitudine afectivă și comunicare eficientă; Empatie emoțională și empatie predictivă (capacitatea profesorului de a menține concentrată atenția elevilor la lecție, de a se face acceptat de elevi, de a echilibra relațiile cu ei, asigurând astfel, condiții favorabile pentru procesul de predare-învățare). Profesori apreciați buni și foarte buni au indicii superiori de empatie predictivă.	Stiluri pedagogice precare Lipsă de tact, comunicare ineficientă; Abuz (bruscări, frustrări, tachinări) emoționale; Atitudine indiferentă; Aprecieri incorecte, favoritism; Tratamente discriminatorii - intoleranță față de nereușita școlară;
Relația elev-elev	Prietenie; Colaborare; Stimă și ajutor reciproc; Interese comune etc.	Bullying școlar: Discriminări; Agresivitate; Consum de alcool, drog; Violență; Viol etc.

Comisia ONU pentru Guvernare Globală (1995) a propus o grilă comună de drepturi și responsabilități, care ar putea constitui baza cetățeniei școlare (vezi tabelul 3).

Tabelul 3. Conceptul de cetățenie școlară, lansat de Comisia ONU

Dreptul la:	responsabilități
- securitatea vieții; - tratament echitabil; - definirea și păstrarea diferențelor dintre elevi prin mijloace pașnice; - dezvoltarea încrederii în propria identitate și a capacității de a dezvolta noi identități; - participarea la decizie, la toate nivelurile, ceea ce înseamnă recunoașterea formală a participării elevului, structuri deschise, acces la luarea deciziilor și la consiliile școlare; - acces egal la informație și la bunurile globale	- să contribuie la bunurile comune - proprietate și participare activă; - să ia în considerare consecințele acțiunilor sale asupra siguranței și bunăstării altora; - să păstreze patrimoniul cultural și intelectual; - să fie participanți activi la procesul de conducere.
Sursa: Cetățenia școlară. http://articole.famouswhy.ro/valori_morale_ale_societatii_democratice/ [2]	

Educația pentru cetățenie urmărește să promoveze conviețuirea armonioasă și să încurajeze dezvoltarea reciproc benefică a oamenilor și a comunităților în care aceștia trăiesc. În societățile democratice, educația pentru cetățenie îi ajută pe elevi să devină cetățeni activi, informați și responsabili, care sunt dispuși și capabili să-și asume responsabilitatea pentru ei înșiși și comunitățile lor, la nivel național, european și internațional. Transpunerea acestora în practicile educaționale curente ar conduce la un model al școlii ca spațiu al legii.

BIBLIOGRAFIE

1. CARCEA Maria Ileana. Mediul educațional școlar. Editura CERMI, 1999, 190 p. Disponibil: https://dppd.tuiasi.ro/wp-content/uploads/2020/01/mediul_ed_sc_carcea.pdf Vizitat: 1.03.2023.
2. Cetățenia școlară. http://articole.famouswhy.ro/valori_morale_ale_societatii_democratice/ Vizitat: 28.02.2023
3. Mediul educațional școlar în contextul implementării curriculumului. Institutul de Științe ale Educației. Chișinău, 2020., 93 p. ISBN 978-9975-48-175-5 Disponibil: http://ise.upsc.md/uploads/files/1585343991_mediul_educational_scolar_in_contextul_implementarii_curriulumului.pdf Vizitat: 28.02.2023
4. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/327-333_5.pdf Vizitat: 1.03.2023
5. <https://moldova1.md/p/1027/lina-malcoci-la-moldova-1-tot-mai-multi-elevi-din-republica-moldova-victime-ale-bullying-ului-in-scoli-cum-recunoastem-si-contracaram-fenomenul> Vizitat: 1.03.2023